

דאמרי: "אפשר לסוחטו" — מותר!

ופרכינן: וכי סבר רב "אפשר לסוחטו" אסור?

והאיתמר: כזית בשר שנפל לתוך יורה גדולה של חלב שאין בכוחו של הבשר לתת טעם בחלב, אבל החלב נותן בו טעם —

אמר רב: בשר אסור, מפני שנתן בו החלב טעם, ואילו חלב מותר מחמת שלא קיבל טעם מהבשר.

והשתא דייקינן: ואי סלקא דעתך שסובר רב קח-ב אפשר לסוחטו אסור, חלב זה, שהתבשל בו כזית בשר, אמאי הוא מותר? והרי אותו חלב מועט שנכנס בבשר "נבלה" הוא נחשב, שהרי נכנס בו טעם בשר, ומעתה כשחזר ונפלט ונבלל בשאר החלב שבתוך היורה צריך החלב כולו להאסר, שהרי החלב

בטיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר ש"חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה". והרי אם הוא סובר אפשר לסוחטו מותר, חתיכה שנבלע בה החלב — אמאי נעשית נבלה?! הרי אפשר לה לטיפת החלב האסורה להיסחט ולהתערב בין שאר החתיכות, והיא הרי אינה ממין חתיכות הבשר, ומדוע לא בטלה בתוכן וחוזרת גם חתיכת הבשר ונהיית מותרת?!?

אלא, בהכרח, קסבר רב אפשר לסוחטו — אסור!

דאיתמר: "אפשר לסוחטו" —

רב, ורבי חנינא, ורבי יוחנן, דאמרי: אפשר לסוחטו — אסור!

שמואל, ורבי שמעון בר רבי, וריש לקיש

ולהלכה פסק השלחן ערוך סימן ק"ו שבשאר איסורים לא אומרים חתיכה נעשית נבילה, ומכל מקום החתיכה הראשונה שנבלע בה האיסור נשאר באיסורה, מפני שאי אפשר לסחוט את האיסור, מפני שאין הגעלה לדברי מאכל. וכל זה דוקא בדברים יבשים שהתבשלו יחד, אבל בתערובת של נוזלים [לח בלח] אם נאסרה התערובת מחמת איסור שנפל לתוכה ואחר-כך נוספו עוד נוזלים של היתר ויש בסך הכל שישים כנגד האיסור, חזרה התערובת להיות מותרת.

והרמ"א כתב שגם בשאר איסורים אומרים חתיכה נעשית נבילה, ולכן גם בתערובת נוזלים, אם כשנפל דבר האיסור לתערובת לא היה בו כדי לבטלו, נאסרה כל התערובת. ועכשיו יצטרכו שישים פעמים כנגד כל התערובת ועיין בענין זה עוד בכרתי ופלתי סימן צ"ב וצ"ט ובהגהות רבי עקיבא איגר לסימן ק"ו (אות ג').

נבילה! ולכן היה אפשרי שיהיה הדין של אפשר לסוחטו אסור, כלומר שבשר וחלב נשארים אסורים גם אחרי שהופרדו, ובשאר איסורים יהיה הדין שיהיו מותרים אחר שהופרדו, אבל אם היה הדין בבשר בחלב, שאם נסחט כל הטעם חזרו הבשר והחלב להיות מותרים [והפשט בזה, שכפי שבשעת הבישול נאסרים רק בתנאי שנותנים טעם זה בזה, כן הדין הלאה שאינם אסורים אחר-כך, אלא אם כן מרגישים עדיין את טעם החלב והבשר. אבל אם נסחט טעם החלב, פקעה סיבת האיסור ונהיה הבשר מותר]. אין סיבה לגזור בשאר איסורים ובה מובן לשון הגמרא, שאם היה סובר בבשר בחלב אפשר לסוחטו מותר, אם כן לא שייך בשאר איסורים חתיכה נעשית נבילה. אבל אם סובר בבשר בחלב אפשר לסוחטו אסור, אם כן שייך לומר גם בשאר איסורים חתיכה נעשית נבילה.

תורה ולא את החלב?!

והא איתמר: חצי זית בשר וחצי זית (38) חלב שבשלן זה עם זה — אמר רב: לוקה על אכילתו, משום שאכל [ביחד] שיעור של כזית, ואינו לוקה על בישולו מהטעם שיתבאר לקמן.

ואי סלקא דעתך שרק גדי אסרה תורה ולא חלב, יקשה, אאכילה של חצי זית הבשר [שרק הוא אסור, ולא החלב!] אמאי לוקה? והרי חצי זית בשר — חצי שיעור הוא, ואין לוקים על אכילת חצי שיעור?!

אלא, לעולם קסבר רב כי חלב שהתבשל בו

האסור מין במינו הוא בחלב שביורה, ורב סובר שמין במינו לא בטל?!

ומשנינן: לעולם קסבר רב "אפשר לסוחטו — אסור", ובכל זאת לא נאסר החלב שביורה מחמת החלב האסור שנתערב בו. כי סובר רב שיש חילוק ושאני התם, באיסור בשר בחלב, שלא אסרה תורה אלא את הבשר שהתבשל בחלב, אך לא אסרה את החלב שהתבשל עם הבשר, משום דאמר קרא "לא תבשל גדי בחלב אמו", ודורשים את הפסוק כך: רק את הגדי אסרה תורה, ולא את החלב שהתבשל בו הגדי.

ותמהינן: וכי סבר רב שרק את הגדי אסרה

מפני שהוא ההכנה לאכילה ועיקר האיסור היא האכילה והחמירה התורה לאסור גם ההכנות דהיינו הבישול, לכן שיעור איסור הבישול הוא בשיעור איסור אכילה. אבל בכלאים אין לומר שהסיבה שאסרה התורה זריעה זה מחמת האיסור אכילה, ואם כן יהיה מותר לזרוע כלאים באופן שלא יצמח מזה כזית, מפני שאנו רואים בכלאי זרעים, ובכלאי בהמה שאסרה התורה את הזריעה וההרכבה והתירה את האכילה. ומוכח מזה שאין איסור הזריעה תלוי באכילה ולכן שיעורו בכל שהוא. ועל השאלה הראשונה שמקשה רבי עקיבא איגר ששיעור שתיית החלב תהיה ברביעית מתרץ החתם סופר שאם היה כתוב לא תבשל בשר וחלב יחדו, היינו יודעים איסור אכילתם והיינו אומרים כל אחד כפי דינו הידוע, ובשר היה אסור בכזית וחלב היה אסור ברביעית, אולם שינתה התורה וכתבה לא תבשל גדי בחלב אמו, והדרשה בפסוק היא כאילו כתוב לא תאכל גדי בחלב אמו ושמה התורה את הדגש על הגדי, לרמז ששיעור שתיית החלב כשיעור אכילת הגדי דהיינו בכזית.

38. מבואר בסוגיא ששיעור שתיית החלב הוא בכזית ושואל רבי עקיבא איגר מדוע אין שיעור שתיית החלב ברביעית שזה השיעור לשתיה אסורה. אולם המנחת חינוך במצוה קמ"ח אות י"ג מאריך בשיעור המשקים האסורים ומביא בזה סתירות, שלפעמים השיעור ברביעית ולפעמים בכזית. עוד מקשה רבי עקיבא איגר מדוע בכלל צריך שיעור, הרי לא כתוב בתורה לשון 'אכילה' באיסור בשר בחלב, שהרי האיסור נכתב בלשון לא 'תבשל' ואם כן מדוע בכלל צריך שיעור לאכילה, אולם הפרי מגדים בפתחתו להלכות בשר בחלב וכן המנחת חינוך מצוה צ"ב אות ב', נוקטים שכל איסורי אכילה גם אם לא מוזכר בתורה לשון אכילה, שיעור אכילתם להתחייב מלקות הוא בכזית וזה הלכה למשה מסיני. עוד צריך להבין מדוע בבישול עובר רק אם מבשל כזית, הרי בזרוע כלאים עובר בכל שהוא אפילו שאיסור האכילה הוא בכזית. ואם כן גם בבישול בשר בחלב מדוע שלא יעבור בכל שהוא. וכתב החתם סופר שהיות שטעם איסור בישול מבואר במדרש רבה

בשר נמי אסור, ובכל זאת התיר את החלב שביורה, כי הכא במאי עסקינן, כגון שנפל הבשר לתוך יורה רותחת, (39) המבלע בלע הבשר מהחלב, ובשעה שהוא טרוד לבלוע

— מפלט לא פלט, (40) ונמצא שלא יצא מהבשר החלב שנבלע בו.

ותמהינן: אמנם בשעת הרתיחה טרוד הבשר

39. הראשונים מקשים על דברי הגמרא שכשנפל הבשר ליורה רותחת, כל זמן שהיורה רותחת הבשר בולע ולא פולט, והקשו הרי זה נראה לעין שגם פולט. והראיה לכך שכשנותן ירקות בסיר רותח, צבע המים משתנה, וכן כששם בשר בסיר רותח. רואים שומן צף על פני המים. ונאמרו בישוב קושיא זו כמה תירוצים.

רבינו שמואל [הרשב"ם] המובא בתוספות מפרש, שכל זמן שהבשר עסוק בבלוע מים, אינו פולט החוצה, אולם כששבע לבלוע, מתחיל לפלוט אפילו שהמים עדיין רותחים. ולפי דבריו כשמגעילים כלים, צריך להשהותם בתוך המים עד זמן שודאי גמרו הכלים לבלוע, אז פולטים מה שבלוע בהם.

רבינו תם המובא בתוספות מתרץ, שדברי הגמרא שכל זמן שרותח אינו פולט, מתייחסים למה שבלוע עכשיו מרתיחה זו, אבל מה שבלוע בו מקודם פולט מיד. ולדבריו בהגעלת כלים מיד שמכניס הכלי לתוך המים הרותחים פולט הכלי את הבליעות שנבלעו בו קודם לכן.

הרמב"ן הובא בר"ן ובריטב"א מחלק בין חלב למים. שטבע החלב שכל זמן שהסיר רותח אינו נפלט מהבשר, וטבע המים להיפך שכל זמן שרותחים הם רק מוציאים מהכלי מה שבלוע בו ואינם נבלעים בו כל זמן שהמים רותחים, ולדבריו כשמגעיל כלים במים רותחים, המים מוציאים את הבלוע ואינם חוזרים ונבלעים בו כל זמן רתיחת המים.

עוד תירץ הרמב"ן, הובאו דבריו בריטב"א שדברי הגמרא מתייחסים למקרה שנפל בשר קר בתוך סיר חלב רותח שאינו על האש, ולכן למרות שהכלל שהתחתון גובר וחום החלב

יבשל את הבשר, אולם אין בו כח להפליט את הבלוע בו. אבל אם יפול הבשר לחלב שעומד על האש, באופן זה הוא יבלע ויפלוט מיד. ומחמת דינים אלו כתב השולחן ערוך אורח חיים סימן תנ"ב סעיף א' שכשמגעילים כלים לפסח אחרי שעה חמישית [שזה הזמן שחמץ אסור באכילה] צריך להזהר שיהיה הכלי אינו בן יומו או שיהיה במים שישים פעמים כנגד הכלי. אחרת חוששים שהטעם שבכלי נפלט למים ואיננו יודעים לשער בדיוק מתי הוא שבע מלפלוט ומתחיל לבלוע שוב. וחוזר ובלוע את האיסור שנפלט למים. אבל אם יש במים שישים פעמים כנגד הכלי, אם כן כבר נתבטל האיסור כשיצא למים, וכן אם הכלי אינו בן יומו, אם כן אפילו שיחזור ויבלע בכלי לא יאסרנו, דטעם שאינו בן יומו כשנבלע בכלי אינו אוסרו [ורק אם נבלע בו טעם טוב בן יומו, אז נשאר הכלי אסור אפילו אחרי עשרים וארבע שעות]. וכל זה אחרי שעה חמישית, אבל לפני שעה חמישית מתיר השולחן ערוך להגעיל אפילו כלי בן יומו ואין שישים פעמים מים נגד הכלי. וטעמו מפני שחמץ לפני פסח הוא 'התירא', והטעם שיפלט למים ויחזור ויבלע בכלי הוא נותן טעם בן נותן טעם, שב'התירא' אינו אוסר, אולם כתב המשנה ברורה שם בביאור הלכה דיבור המתחיל שאין, שיש הרבה פוסקים שחמץ גם קודם פסח נחשב 'איסורא' בלע, ואין היתר של נותן טעם בן נותן טעם, ולכן אף כשמגעילים קודם שעה חמישית צריך שיהיה במים פי שישים מהכלי או שיהיה הכלי אינו בן יומו.

40. כתב השולחן ערוך סימן צ"ב סעיף א' שאם

לבלוע ולא פלט באותה עת, אבל סוף סוף כי נייח מרתיחתו, הדר פליט ונמצא שמעורב בחלב שבקדירה, החלב שהיה בתוך הבשר ונאסר ויאסור את הקדירה.

ומשנינן: שמדובר **כשקדם וסילקו** את הבשר לפני שתנוח היורה מרתיחתה.

גופא: חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשולן זה עם זה — אמר רב: לוקה על אכילתו, ואינו לוקה על בישולו.

והוינן בדברי רב: **מה נפשך ?!**

אי מצטרפין חצי הזית בשר וחצי הזית חלב — אבשול נמי לילקי!

אי לא מצטרפין הבשר והחלב — אאכילה נמי לא לילקי ?!

ומשנינן: **לעולם לא מצטרפי** (41) חצי זית בשר וחצי זית חלב לעשות איסור של "בשר בחלב", אלא אם כן היה שיעור של כזית בשר ושיעור של כזית חלב בתחילת בישולם.

ורב שאמר שמצטרפים חצי מזה וחצי מזה לאכילה ולא לבישול אמר את דבריו בשני

אבל כאן אף שכל חלב שנכנס לתוך הבשר נאסר, אבל זה הרי ברור שיותר מכמות טעם בגודל הבשר לא יתכן שיהיה, ולכן לא שייך לומר חוזר ומתעורר. ובוזה גם מתורץ מדוע לא צריכים פעמיים שישים, שישים אחד כנגד הבשר ושישים שני כנגד החלב שנכנס לבשר. והתשובה כנ"ל שטעם לעולם לא יהיה יותר מאשר כמות הבשר ולכן כשיש שישים כנגדו, אומרים ראשון ראשון בטל ולא אומרים חוזר ומתעורר.

41. מסקנת הסוגיא שלרב כדי שיחול איסור בשר בחלב, צריך שיהיה כזית גם מבשר וגם מחלב וללוי מספיק שיבשל חצי זית בשר עם חצי זית חלב. ולדעת רב דברי המשנה 'טיפת חלב שנפלה על החתיכה' קשים, שהרי אין בטפת חלב כזית ואיך נוצר איסור בשר בחלב. והיה אולי אפשר לומר שאף שהחלב לא נאסר כיון שאין בו כזית, אבל הבשר שיש בו כזית נאסר, אולם כתב החזון איש בשם החתם סופר [תשובה צ"ב] שכל מקום שהבשר לא נאסר, גם החלב לא נאסר. והוכיח החזון איש [סימן כ"ב] מהש"ך בסימן צ"ד סעיף קטן ד' שכן גם להיפך שכשאין החלב נאסר, גם הבשר לא נאסר. ואם

נפל כזית בשר לסיר חלב רותח ולא סלקו עד שנח הסיר מרתיחתו, צריך שיהיה בחלב שישים פעמים כנגד הבשר ולא מועיל טעימת גוי, והטעם שהרי קצת מהחלב נבלע בבשר ונאסר באיסור בשר בחלב. ואף שבכל הסיר יש שישים פעמים חלב נגד הבשר, ואם כן אין בבשר שיעור נתינת טעם, מכל מקום החלב שנבלע בבשר נאסר, מפני שהוא מופרד משאר החלב שבסיר וטעם הבשר נכנס בו ואוסרו, וחוזר ונפלט לסיר, ואם כן לא מועילה טעימת גוי. שהרי זה חלב בחלב וטעמם שוה. והקשו האחרונים מדוע כשיש שישים בחלב כנגד הבשר זה מותר, נחשוש שמא נכנס חלב לתוך הבשר ונאסר ונפלט ושוב נכנס חלב ונאסר ונפלט. ויש לנו שתי פעמים חלב אסור ויצטרכו מאה ועשרים פעמים חלב כנגד הבשר.

וכעין זה הקשה הרמב"ן, וכתב ראשון ראשון בטל.

והקשה הפרי חדש הרי כלל בידינו שחוזר ומתעורר הטעם הראשון ברגע שיש עוד טעם איסור אחר. וכתב החזון איש [יורה דעה סימן י"ח אות א'] שהכלל שחוזר וניעור נאמר רק אם בסוף אכן יהיה טעם של איסור בתוך התערוכת,

מקרים חלוקים.

זה שאמר שלוקים על אכילת חצי זית בשר וחצי זית חלב לא מדובר שבשלם עכשו ביחד, אלא **ובבשר בחלב שבא מיותר גרולה**,⁽⁴²⁾ שהתבשלו בה כזית בשר וכזית חלב, כיון שגם הבשר וגם החלב נאסרו, מצטרפים חצי זית מהבשר וחצי זית מהחלב לשיעור שלם ללקות על אכילתו.

ואילו זה שאמר רב "אין לוקין על בישולו" מדובר במבשל חצי זית בשר בחצי זית חלב, כיון שבבישול לא היה כזית מבשר וכזית מחלב אין חיוב על הבישול. וכמו כן אין לוקים על אכילתו.

ולוי אמר: אף לוקה על בשולו של חצי זית בשר וחצי זית חלב.

וכן תני לוי במתניתא: כשבם שלוקה על

כן קשה המשנה, אם אין בחלב כזית, אם כן גם הבשר לא נאסר.

ובמלא הרועים ובראש יוסף תירצו, שבאמת אין איסור מדאורייתא בחצי זית חלב וחצי זית בשר, אך מדרבנן יש בכך איסור. ובספר שלמי יוסף הובא תירוצו, שיתכן לומר שרב אינו סובר את היסוד הזה, שכל שאין הבשר נאסר, גם החלב לא נאסר, והיינו שאיסור בשר בחלב הוא איסור אחד שחל על שניהם יחד. ורק לוי, הסובר שמצטרפים חצי זית מבשר וחצי זית מחלב, ומשמע שמכח שניהם יחד מתהווה האיסור, לכן גם שייכת הסברא שלא חל אחד בלי השני. אבל רב, שמצריך זית מבשר וזית מחלב, סובר שכל אחד נאסר בפני עצמו, הבשר נאסר מחמת שהתבשל בחלב, והחלב נאסר מחמת שהתבשל עם בשר. ולשיטתו יתכן לומר שלא נאמר כלל זה, שכשלא נאסר החלב גם הבשר לא נאסר, ורק ללוי שייך כלל זה.

אולם עדיין צריך עיון בגמרא שמקשה לרב, אם אפשר לסוחטו אסור, אם כן החלב יוצא ונאסרה כל הקדירה. והרי על החלב כלל לא חל איסור כיון שהוא פחות מכזית, ואם כן החלב הוא היתר ומה קשה לגמרא. ותירץ שלשון רב 'חצי זית בשר וחצי זית חלב אינו לוקה' ומשמע שרק איסור דאורייתא, אין, אבל מדרבנן גם רב מודה שאסור לבשל פחות מכזית וחל איסור אף על פחות מכזית, ולכן הקשתה הגמרא שיאסור

את כל החלב מדין מין במינו לא בטל.

42. **רבי עקיבא איגר** מקשה לשיטת הרמב"ן, שבבשר בחלב אם אחד מהם לא נאסר, גם השני לא נאסר. אם כן כל פעם שנפל כזית בשר לתוך שישים פעמים חלב, ובאופן זה החלב לא נאסר, וקשה מדוע נאסר הבשר. הרי לרמב"ן זה כלל, כשאין נאסר החלב לא נאסר הבשר וכן להיפך. ומתיר רבי עקיבא איגר שהחלב שנבלע בתוך הבשר, הוא מופרד משאר החלב שבסיר ונידון בפני עצמו. וממילא יוצא שחלב זה התבשל עם בשר ואין בו שישים כנגד הבשר ונאסר החלב והבשר. ומוסיף רבי עקיבא איגר שזה רק כשהחלב נבלע בתוך אוכל, כגון כאן שנבלע בבשר, אבל חלב שמתבשל בסיר בשרי יש בו שישים פעמים כנגד מה שבלוע בדפנות הכלי, בזה לא אומרים שהחלב שנכנס ונבלע בדופן נחשב מופרד משאר החלב, ויאסר כיון שאין בו שישים פעמים נגד הבשר הבלוע, אלא נחשב החלב שנבלע בדפנות מחובר עם כל החלב שבסיר ומתבטל בו טעם הבשר הבלוע, ומחמת זה כתב עוד שאם מבשל חלב בתוך סיר בשרי יש בחלב שישים פעמים כנגד הבשר בלוע, לא רק שלא נאסר החלב, אלא גם לא עבר על איסור בישול בשר בחלב על הבשר הבלוע, והסיבה כנ"ל שהיות שהחלב לא יאסר כתוצאה מבישול זה, אם כן אין זה איסור בשר בחלב

בשר — כיוון שנתנה טפת החלב טעם בחתיכה [שיש בטיפת החלב שיעור כדי לתת טעם בחתיכה] — החתיכה עצמה שנבלעה בה טיפת החלב הרי היא נעשית "נבלה". וכיון שהיא עצמה נעשית נבלה הרי היא אוסרת את כל החתיכות שעמה בקדרה כולן, ואפילו יש בקדרה אלף חתיכות כנגדה הרי הן אסורות מפני שהן מינה של חתיכת הבשר, דברי רבי יהודה! שסובר שמין במינו אפילו באלף אינו בטל.

וחכמים אומרים: אין טיפת החלב אוסרת את החתיכה עד שיהיה בטיפת החלב שיעור

אכילתו של כזית שחציו בשר וחציו חלב, כך לוקה על בישולו של חצי זית בשר בחצי זית חלב.

ובאי זה [באיזה] בשול אמרו שלוקה עליו?

בבשול שאחרים [גויים] אוכלין אותו מחמת בשול! (43) והיינו, בבישול הראוי לאכילה.

ואמרינן: ו"אפשר לסוחרו" עצמו, אם מותר או אסור — מחלוקת של תנאי היא!

רתנאי: טפת חלב שנפלה על החתיכה של

וביאר הגר"ז במנחות נו ב את דברי החוות דעת, שיש לחלק בין הבישול בשבת לבישול בשר בחלב, כי בשבת השיעור של מאכל בו דרוסאי הוא שיעור במלאכת בישול בשבת, ולכן די בשיעור הבישול המועיל למעט אנשים שאוכלים אותו כך. אבל בבשר בחלב השיעור הוא לגבי היות הבשר והחלב מבושלים זה בזה, ולכן השיעור הקובע הוא היותם מבושלים באופן שדרך האנשים בכלל לאכול, ולא כמאכל בן דרוסאי.

האחרונים מקשים מדוע הרמב"ם והטור והשלחן ערוך לא הביאו דין זה שצריך להתבשל בישול שאחרים אותו מחמת בישולו, וכתב הפרי מגדים שדברי הגמרא נאמרו רק לגבי חיוב מלקות, שאינו לוקה כל זמן שלא התבשל כך. אבל איסור יש בבישול כל-שהוא. הכרתי ופלתי [סימן צ"ב סעיף קטן ג'] מביא בשם הכנפי יונה שהלחלוחית שבבשר מתבשלת מיד, ורק הבשר לא מתבשל. ולכן החלב נאסר. וכעין זה כתב בחוות דעת [סימן צ"א ביאורים אות ז'] שהחלב מתבשל עם הלחלוחית שבבשר ונאסר, כיון שזהו בישול גמור ביחס לחלב וללחלוחית. ורק הבשר לא התבשל. ומכל מקום גם הבשר

הכתוב בתורה וגם על איסור בישול אינו עובר. ומוסיף רבי עקיבא איגר שאף לדעת שאר הראשונים שאינם סוברים כלל זה שכל שלא נאסר הבשר לא נאסר החלב, מכל מקום אין איסור בישול על הבשר שבלוע בסיר. אמנם בדברי רבי עקיבא איגר יש לעיין, שהרי מבואר ברמ"א סימן פ"ז שצריך להזהר מלחתות באש שתחת סיר של גוי שבלוע מבשר וחלב ונמצא שמבשל בשר וחלב. ולדברי רבי עקיבא איגר אין בזה כלל איסור, אולם כתב הש"ך שם שזו חומרא בלבד ואינו מעיקר הדין.

43. בביאור ההגדרה ש"אחרים אוכלים אותו מחמת בישולו" כתב רש"י: כלומר, שנתבשל כל צורכו.

ונחלקו האחרונים בביאור דבריו. הפרי חדש [פז ג] מבאר, שנתבשל כמאכל בן דרוסאי, כמו שמצינו שיעור זה בבישול בשבת, והוא השיעור שיש מעט אנשים שאוכלים אותו כך. אולם החוות דעת [צא ביאורים ז] כתב שהתבשל עד גמר הבישול, שאז דרך כלל האנשים לאוכלו. וכן כתב הפרי מגדים בפתיחה להלכות בשר בחלב.

וכך יש להסביר את דברי רבי שאמר נראים דברי רבי יהודה בשלא כיסה שכוונתו ולא כיסה בתחלה, אלא בסוף.

והשתא תיקשי, אמאי נראים לרבי דברי יהודה בשניער ובשכסה בסוף?

הא בלע הבשר את טיפת החלב והא גם כן פלט הבשר את החלב בשניער וכיסה בסוף, ובחלב שנפלט אין בו כדי לאסור את כל החתיכות, ומדוע אוסרים?!

אלא, בהכרח קפבר רבי "אפשר לסוחטו — אסור" משום שנעשית החתיכה של ההיתר חפץ של איסור, וכל הנסחט ממנה אסור וכל הנשאר בה אסור [לשון רש"י], וכיון שטעם הבשר היוצא ממנה אסור הרי אין הוא מתבטל, שהוא מין במינו בחתיכות הבשר.

ופרכינן: ועכשו שהסברנו את דברי רבי שאמר "רואה אני דברי רבי יהודה בשלא נייער בתחילה, אבל איני רואה את דבריו שאוסר אף בשנייער בתחילה",

מכלל, דרבי יהודה סבר, כי נייער מתחלה קט-א ועד סוף וכסה מתחלה ועד סוף גם כן אסור [מזה שלא כתוב אמר רבי "לא אמר רבי יהודה אלא בשלא נייער בתחילה"].

ותיקשי: אמאי? הא לא בלע כלל! שהרי לא בלע הבשר של החתיכה הראשונה יותר מאשר יתר החתיכות. כיון שנייער מתחילה מתחלקת טיפת החלב בין כל החתיכות,

שיהיה בו בכדי שתתן טיפת החלב טעם — ברוטב, ובקיפה, [חתיכות דקות של בשר השוקעות בתחתית הכלין] ובחתיכות כולן. ואם לא, אין נאסרת אפילו החתיכה שנבלעה בה הטיפה, על אף שבחתיכה הזאת יש בטיפת החלב בכדי ליתן בה טעם, מפני שטעם החלב חוזר ונסחט ממנה בבשול.

אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בשלא נייער ושלא כיסה וכדמפרש ואזיל, ודברי חכמים בשנייער וכיסה, וכפי שיבואר.

ומבארין: מאי "לא נייער ולא כיסה"?

אילימא — לא נייער כלל [שהנייעור, על ידי שמערבים את התבשיל בכף גדולה הנקראת "מגיס", מפשט את הטעם בכל הקדרה], ולא כיסה כלל [שהכיסוי גורם שיעלו המים עד למעלה וחוזרין ויורדין למטה ובכך מתערב הטעם ומתפשט בכל הקדרה], אם כן, שלא נייער כלל ולא כיסה כלל, מבלע אמנם בלע חתיכת הבשר הראשונה מטיפת החלב שנפלה עליה, אבל הרי מפלט לא פלט את טעם החלב בחתיכות האחרות, שהרי החלב נבלע רק בחלקה העליון של החתיכה, ובלי נייעור או כיסוי הוא אינו עובר לשאר החתיכות?!

ואלא, לא נייער בתחילה בשעה שנפלה הטיפה של החלב על חתיכת הבשר [ואז קיבלה החתיכה את טעם החלב], אלא נייער בסוף, שלאחר שקיבלה חתיכת הבשר את טעם החלב, היא פלטה אותו לשאר החתיכות על ידי הנייעור.

זו להלכה. שאם התבשל בשר בחלב ולא הגיע לשיעור 'מאכל בן דרוסאי', אינו אסור מן התורה

נאסר כיון שנבלע בו מהחלב שנאסר. אולם הפרי חדש [סימן פ"ז סעיף קטן ג'] מביא גמרא